

Enterobiozė

Enterobiozė (dar vadinama **spalinių infekcija**) yra parazitinis susirgimas, dažniausiai pasireiškiantis išeinamosios angos srities niežuliu.

Sukėlėjas

Enterobiozė sukelia mažos (8–13 mm x 0,3–0,5 mm dydžio), baltos spalvos, primenančios spalius kirmėlaitės. Jos gyvena žmogaus žarnose. Dalis (apie 5 proc.) spalinių pasišalina su išmatomis, kita dalis – aktyviai iššliaužia pro išeinamąją angą (dažniausiai vakare ar naktį). Spalinės, patekusios ant ligonio odos, pradeda išskirti kiaušinėlius ir žūsta. Spalinių kiaušinėliai matomi tik per mikroskopą. Kiaušinėliuose esanti lerva esant optimaliai temperatūrai (36°C) per 4–6 valandas subręsta. Toks kiaušinėlis tampa užkrečiamas žmogui. Subrendę kiaušinėliai gali išlikti gyvybingi aplinkoje apie 20–30 dienų. Jie jautrūs išdžiūvimui, aukštai temperatūrai bei tiesioginiams saulės spinduliams: 40-55°C temperatūra kiaušinėlius užmuša per kelias sekundes.

Ligos paplitimas

Statistikos duomenimis, Lietuvoje kasmet enterobioze užsikrečia ir serga apie 2 tūkst. asmenų. Labiausiai užsikrėtę yra pradinių klasių mokiniai ir ikimokyklinio amžiaus vaikai, tačiau šia helmintoze serga ir suaugę žmonės.

Infekcijos šaltinis

Vienintelis šios ligos infekcijos šaltinis yra sergantis enterobioze žmogus. Spalinių kiaušinėliai, patekę ant ligonio odos, per 4–6 val. (per naktį) subręsta ir tampa užkrečiami. Nuo sergančiojo spalinių kiaušiniai patenka ant naktinių rūbų ir lovos baltinių, grindų, lieka ant rankšluosčių, tualetų unitazų, vonios kraštų, per užterštas rankas patenka ant maisto. Spalinių kiaušinius gali išnešioti musės ar tarakonai, su dulkėmis jie gali pakilti į orą ir nusėsti ant lentynų, kėdžių, paveikslų ir t.t. Daugiausiai kiaušinėlių būna miegamuosiuose. Šunys ir katės šia kirmėline liga neserga, bet ant savo kailiuko kiaušinėlius gali išnešioti po visą butą. Vaikas ant savo drabužėlių ir rankų spalinių kiaušinėlių gali nunešti į darželį ar mokyklą. Sergantis vaikas užkrėsti kitus gali tol, kol jo organizme parazituoja spalinės.

Kaip žmogus užsikrečia?

Žmogus enterobioze užsikrečia spalinių kiaušinėliams per burną patekus į virškinimo traktą. Dažniausiai užsikrečiama nuo nešvarių rankų, užteršto maisto ar daiktų (žaislų, knygų, drabužių, baldų ir t.t.). Spalinių kiaušinėliai su dulkėmis gali patekti į kvėpavimo takus, iš kur jie patenka į ryklę ir yra nuryjami. Vaikai, kurie neturi reikiamų higieninių įgūdžių, dažnai užsikrečia pakartotinai, todėl sirgti gali mėnesius ar net metus.

Ligos simptomai

Pirmąsias dvi savaites po užsikrėtimo liga pasireiškia pilvo skausmais, dažniausiai bambos srityje, padažnėjusiu tuštinimusi, pykinimu. Praėjus maždaug 30 dienų po užsikrėtimo, kai suaugusios kirmėlaitės pradeda šalintis per išeinamąją angą, atsiranda stiprus išeinamosios angos, tarpvietės, lytinių organų niežulys. Labiausiai

niežulys kankina naktį, ligonis blogiau miega, kasosi. Dėl bendros intoksikacijos gali svaigti ir skaudėti galvą, sumažėja apetitas, vystosi alerginės reakcijos, kurios pasireiškia įvairiais odos bėrimais. Niežulys trunka 1–3 dienas ir po to išnyksta, tačiau po 2–3 savaičių dažnai pasikartoja.

Gydymas

Kad ligonis nebūtų ilgalaikis infekcijos šaltinis, jį būtina gydyti. Gydoma vaistais nuo kirmėlių (antihelmintikais). Rekomenduojama išsirtinti ir gydytis visai šeimai, nes dažniausiai enterobioze užsikrečia ir kiti šeimos nariai. Asmenys, gydyti nuo enterobiozės, vėl tiriami praėjus 2 savaitėms ir mėnesiui – norint nustatyti, ar jie neužsikrėtė šia helmintoze pakartotinai.

Profikaltika

Asmeninė higiena

- Plauti rankas pasinaudojus tualetu, pakeitus sauskelnes, prieš valgį ar maisto gaminimą.
- Trumpai karpyti nagus ir jų nekramtyti.
- Palaikyti viso kūno švarą, vilkėti švariais viršutiniais ir apatiniais drabužiais.
- Naudoti tik švarius lovos baltinius, rankšluosčius.

Aplinkos švara

- Reguliariai vėdinti, tvarkyti ir drėgnu būdu valyti gyvenamąsias patalpas, ypač – miegamąsias patalpas, tualetą ir vonią. Po to karštu vandeniu nuplikinti naudotus plovimo ir valymo įrankius.
- Siurbti, dulkinginti ir drėgnu būdu valyti kilimus, kiliminius takelius, minkštą sofą, fotelių, kėdžių audinį išsiurbti, išpurtyti ar išlyginti per drėgną medžiagą karšta laidyne.
- Vandeniui ir muilu nuplauti, išskalbti vaikų žaislus. Jei žaislų negalima skalbti, reikėtų juos lauke išpurtyti, nuvalyti ir palikti saulėje, žiemą – šaltyje.
- Patalpose naikinti muses, tarakonus ir kitus vabzdžius.

Ligonio priežiūra

- Sergančiajam naktį patartina užsimauti apglundančias kelnaites, kad ant patalynės ir kitų aplinkos daiktų nepatektų kirmėlių ir jų kiaušinėlių.
- Ryte naktines kelnaites išskalbti ar nuplikinti karštu vandeniu.
- Kiekvieną rytą nusiprausti šiltu vandeniu su muilu: gerai nuplauti sėdmenis, šlaunis ir rankas.
- Karštu vandeniu plauti tualetu unitazą, vonią ir panaudotus naktinius puodus. Valymui naudotas priemones (kempines, skudurėlius) nuplikinti karštu vandeniu.
- Po gydymo pakeisti visus kūno ir lovos baltinius, juos išskalbti aukštesnėje nei 60°C temperatūroje.
- Valymui, plovimui patartina naudoti ūkinį muilą, sodą.

Parengė Aušra Bartulienė, gydytoja epidemiologė